

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΕΡΖΟΥΛΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΝ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΝ

(«Αντιπελάργησις», Βιέννη 1816, σσ. 46-51)

Ἐπιμέλεια
Νίκου Κ. Ψημμένου

ζι

ΖΩΣΙΜΑΙΑ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000

Ε.Υ.Δ. τ.μ. Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΕΡΖΟΥΛΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΝ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΝ
ΖΑΚ ΒΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΕΡΖΟΥΛΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΝ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΝ

(Ἐντιπελάργησις), Βιέννη, 1816, σσ. 46-51)

Ἐπιμέλεια
Νίκου Κ. Ψημμένου

ζι

ΖΩΣΙΜΑΙΑ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

*Στή μνήμη τοῦ Δημήτρη Κρίτσα,
πού ἔφυγε πολὺ νωρίς...*

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σ.	9
Ἀντὶ εἰσαγωγῆς:		
Ἡ θέση τοῦ Νικολάου Ζερζούλη στὴν νεοελληνικὴ φιλοσοφία τοῦ 18ου αἰώνα	»	11
Νικολάου Κυριάκη Ζερζούλη, Ἐπιστολὴ πρὸς Μπαλάνον Βασιλόπουλον	»	35
Ἰπόμνημα	»	51
Ἐράνισμα μαρτυριῶν καὶ κρίσεων	»	61
Βιβλιογραφία	»	73

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Μπαλάνου Βασιλοπούλου, διδασκάλου τῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἐπὶ χρόνια διευθυντῆ τῆς διάσημης Σχολῆς τοῦ Γκιούνμα στὰ Γιάννινα, νὰ ἀναγνωρισθεῖ ἀπὸ κάποια Ἀκαδημία χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἡ ὀρθότητά τῆς «λύσης» τοῦ Δηλίου προβλήματος ἀπὸ τὸν ἴδιο, δημιούργησε κάποιες παραμέτρους, οἱ ὁποῖες ἀποτελέσαν τὴν γενεσιουργὸ αἰτία μιᾶς κατ' ἐξοχὴν αὐθεντικῆς μαρτυρίας γιὰ τὴν ἐκ μέρους μας γνώση μὴ ὀρατῶν μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πτυχῶν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα: Τῆς μαρτυρίας ποὺ στὸ σύνολό της συνιστᾷ ἡ μακροσκελὴς ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Κυριάκη Ζερζούλη πρὸς τὸν ἀγαπημένο του διδάσκαλο Μπαλάνο. Ἡ σημασία της προβάλλει σὲ τρία προπάντων ἐπίπεδα τῆς σύγχρονῆς μας ἔρευνας γιὰ τὴν ἱστορικὴ παρουσία τοῦ δούλου Γένους ἑβδομήντα περίπου χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τῆς μεγάλης Ἐπανάστασός του – στὸ ἐπίπεδο τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν, στὸ ἐπίπεδο τῆς ἱστορίας τῆς μητρικῆς της φιλοσοφίας καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς ἱστορίας τῶν σπουδῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν σὲ ἀνώτατα ἰδρύματα τῆς Ἑσπερίας. Καὶ ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀκριβέστερη κατὰ τὸ δυνατόν μελέτη τοῦ τελευταίου ἐπιπέδου καθιστᾷ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἄκρως ἐνδιαφέρουσα ὄχι μόνον γιὰ τίς πληροφορίες, ποὺ περιέχει γιὰ τὰ συμβαίνοντα στὴ Δύση στὸν τομέα τῆς παιδείας γενικῶς καὶ τῆς ἐπιστήμης ἰδιαίτερα ἢ γιὰ τὴν κινητικότητα τοῦ Μετσοβίτη λογίου στὴν ἐπικοινωνία του μὲ τοὺς καθηγητὲς του ἢ ἄλλους κατόχους εἰδικῶν γνώσεων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐναργέστατη ἀποτύπωση σ' αὐτὴν δύο στοιχείων, ποὺ ἡ συνάντησις πολιτισμῶν κατὰ κανόνα συνεπιφέρει: Τοῦ στοιχείου τοῦ θαυμασμοῦ, ποὺ φαίνεται πὼς προκαλοῦσαν τὰ ἀξιόλογα σπουδαστήρια καὶ τὰ «νέα ἐφευρέματα» τῶν Δυτικῶν στὸν ψυχισμό ὄσων Ἑλλήνων προσέτρεχαν σ' αὐτοὺς «διὰ νὰ λάβουν φῶς ἐν ταῖς ἐπιστήμασι», καὶ τοῦ στοιχείου μιᾶς ὑποβόσκουσας ἀντιπαράθεσης ἀνάμεσα στοὺς φιλοξενούντες καὶ τοὺς φιλοξενούμενους, ποὺ ἀναμφίβολα τροφοδοτοῦσε ἡ διαφορορευτικότητα τῆς πορείας τῶν λαῶν τους στὴν ἱστορία.

Ἡ γνώση τῶν δύο αὐτῶν στοιχείων ἴσως μᾶς ἐπιτρέψει νὰ κατανοήσουμε ὡς ἓνα βαθμὸ τὸ πνεῦμα τόσο τῆς ὑποδοχῆς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἐν γένει διανόηση ξένων προτύπων σκέψης ὅσο καὶ τῆς ἀντίστασης ἐνὸς μέρους τῆς σ' ὅ,τι ἐρχόταν ἀπὸ τὴν μὴ ὀρθόδοξη Δύση. Ἡ ἀναδημοσίευση τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ζερζούλη πρὸς τὴν «σοφολογιωτάτην, καὶ ἐπισημονικωτάτην Παναιδεσιμότητα» τοῦ «Ἀρχιεπισβυτέρου, καὶ Διδασκάλου τῶν Ἐπιστημῶν» Μπαλάνου Βασιλοπούλου τὴν ἀπόκτηση πρωτίστως αὐτῆς τῆς γνώσης στοχεύει νὰ διευκολύνει.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΠΕΤΤΙΟΣ